

DIE „EERSTE ALGEMENE KERKVERGADERING”

Ons is in die gelukkige posisie dat ons oor heelparty gegewens oor die Eerste Algemene Kerkvergadering beskik — nie die een van Rustenburg nie, maar dié van Jerusalem wat plaasgevind het byna 1800 jaar vóór die Rustenburgse.

Die gegewens waaruit ons die geskiedenisbeeld van die aanleidinge, plek, tyd, agenda, presensie-lys en besluite van daardie vergadering vandag nog met 'n hoë mate van sekerheid kan vasstel, dank ons ook nie aan die vroegste notule-boeke van die Ned. Hervormde Kerk nie, maar aan die optekeninge van Lukas en die korrespondensie van Paulus.

Mens vind die grootste enkele stuk oor hierdie vergadering in Hnd. 15. Daaruit blyk dat dit 'n vergadering was bestaande uit verteenwoordigers van die twee grootste en vernaamste gemeentes van die tyd, naamlik Jerusalem en Antiochië in Sirië wat ongeveer 300 myl noord van Jerusalem geleë was. Hierdie twee was egter nie die enigste gemeentes wat toe al bestaan het nie. Ons weet van gemeentes in Galilea (Hnd. 9:31), Joppe, Caesarea (Hnd. 8), Tirus en Sidon in Phoenicia (Hnd. 11:19, 15:3, 21:4), Damaskus en Cilicia (Hnd. 9 en 15:41 en Gal. 1:21, 23) op daardie tydstip en daarom kan ons hierdie vergadering nog nie 'n *Algemene Kerkvergadering* noem nie.

Maar teen die tyd van die vergadering wat Antiochië een van die vernaamste stede in die Romeinse Ryk en sekerlik die vernaamste stad van die Ooste. Dit het aan die einde van die derde eeu voor Christus Damaskus vervang in belangrikheid toe dit hoofstad geword het van die Siriese koninkryk. Sy strategiese ligging aan die Orontes-rivier, net 16 myl oos van die kusstad, Seleucia, het hom uit militêre en ekonomiese oogpunt eenvoudig aangewys as hoofstad. Maar stede wat

ekonomies en militêr strategies geleë was, was ook vir die strategie van die prediking van die Evangelie belangryk. In die beplanning van die vroegste sending is dit opmerklik hoe die Kerk gekonsentreer het op strategies belangrike stede, soos Jerusalem, Filippi, Thessalonika, Korinthe en Rome. Paulus het selfs Athene aangedurf.

Antiochië was 'n stad met 'n gemengde bevolking maar hy was essensiëel 'n hellenistiese stad. Die gewyde bos van Apollo het in 'n voorstad van Antiochië, Daphne, gelê. (II Makk. 4:33). Die bevolking was bekend vir hulle spotlustigheid en oppervlakkigheid. Hier het die gelowiges vir die eerste maal 'n naam gekry wat oorspronklik inderdaad ook 'n spotnaam was. Dog die stad was blykbaar ook verdraagsaam, want die Jode het hier 'n hoof-synagoge gehad en ook burgerreg geniet.

Wanneer, deur wie en hoe die Christelike Kerk daar gekom het, weet ons nie meer heeltemal presies nie, maar ons het wel enkele belangrike aanduidinge. Die eerste vervolging teen die gelowiges in Jerusalem, by welke geleentheid Stephanus die eerste Christen-martelaar geword het, het vluggende Christene in Antiochië laat skuiling soek. Nou is dit belangrik om daarop te let dat dié vervolging in Jerusalem net gemik was teen die Grieks-joodse Christene in die stad. Daar was baie van hierdie buitelandse Jode in Jerusalem en baie van hulle het Christene geword. Hnd. 6 deel ons mee dat die Kerk in Jerusalem hulle weduwees nie so goed versorg het as dié van die Palestyns-joodse weduwees nie en dat die gemeente toe sewe versorgers uitgekies het om hulle spesiaal te versorg. Hierdie sewe manne dra almal Griekse name. Een so 'n Grieks-joodse weduwee was Maria, die moeder van Johannes Markus, hy wat die oudste behoue Evangelie geskryf het. Maria was blykbaar welgesteld; sy het eerder versorg as dat sy versorging gevra het. Ons sien in Hnd. 12:12 dat die Apostels by haar tuisgegaan het, dat sy 'n huis gehad het met 'n binne- en buite-poort en dat sy selfs kon bekostig om bediendes aan te hou—iets seldsaams in die dae. Haar diensmeisie, Rhode, het gedink dat sy Petrus se spook sien toe hy die nag van sy ontvlugting by die poort van die huis kom aanklop het. Miskien kan ons Maria se diens aan die gemeente nog verder terugvoer; daar is naamlik aanduidinge daarvoor dat die Laaste Avondmaal deur Jesus en sy dissipele in haar huis gehou is, in die bo-vertrek. Die jongman wat Jesus op die lydensnag na Gethsemane gevolg het net met 'n linnekleed oor sy naakte liggaam, en wat, soos ons uit Mrk. 14:51 verneem, naak ontvlug het toe die krygsknegte hom wou vang, was hoogswaarskynlik niemand anders nie as Johannes Markus, die seun van Maria. Hy het Jesus en die dissipele van sy moeder se huis af gevolg. In hierdie huis, so kry ons die indruk uit die grondteks van Hnd. 1:13, het die dissipele, die vroue wat Jesus van Galilea af gevolg het, Maria sy moeder,

en sy broers saamgekom ná die Hemelvaart. Mens kan jou voorstel dat die gasvrou self, Maria die moeder van Markus, ook „een van die vroue” was. Effens later sal ons weer oor die huis van hierdie Maria een en ander moet opmerk.

Maria se broer of miskien swaer, Barnabas, was ook 'n buitelandse Jood wat hom in Jerusalem kom vestig het en daar gelowig geword het. Hy was uit die priesterlike geslag en blykbaar netsoos Maria welgesteld. Ons lees immers in Hnd. 4:36 dat hy 'n stuk van sy grond verkoop het en die opbrengs daarvan aan die gemeente gegee het. Hierdie Barnabas het besonder veel te doen gehad met die gemeente van Antiochië en ons kry deurgaans die indruk dat hy veral simpatiek gestaan het teenoor die buitelandse Jode en later selfs die heidene wat Christene geword het. Antiochië was 'n baie gunstige toevlugsoord vir die Grieks-sprekende Joodse Christene wat in Jerusalem vervolg is. Ons het reeds daarop gewys dat die Jode hier burgerreg gehad het en dat die bevolking van die stad, hoewel spotlustig, gekenmerk is deur verdraagsaamheid. Dit was buitendien betreklik naby Jerusalem en bereikbaar deur die kusvaart of deur 'n reis oor land. Verder, een van Stephanus se kollega's in Jerusalem, dus een van die Grieks-sprekendes wat gelowig geword het, was 'n Jode-genoot afkomstig uit Antiochië. Sy naam was Nikolaus. Dis amper vanselfsprekend dat hy konneksies te Antiochië gehad het en bygevolg die verjaagde Christene in Jerusalem daarheen sou aanbeveel.

Al wat ons egter weet oor die stigting van die gemeente in Antiochië, is wat Lukas ons vertel in Hnd. 11:19-26, dat die vlugteling na die dood van Stephanus die gemeente gestig het. Hulle was natuurlik Griekssprekende Jode. Sommige van hulle wat afkomstig was uit Cyprus, dieselfde plek waarvandaan ook Barnabas kom, het iets gedoen wat in Joodse oë en selfs in Joods-Christelike oë buitengewoon was. Hulle het die Evangelie ook aan nie-Jode, dus Grieke, verkondig. En tog kan mens hul ongewone optrede goed verstaan. As Jode wat lank in die buiteland gewoon het, miskien selfs daar gebore is, het hul veel minder wantrouig en afwysend gestaan teenoor die heidene as wat die Palestynse Jode teenoor laasgenoemdes gestaan het.

Die onderneming was blykbaar baie suksesvol want tweemaal word ons vertel dat 'n groot aantal van hierdie heidene gelowig geword het. (Hnd. 11:21 en 24). En miskien juis vanweë sy sukses het die ongewone gang van sake die leiers van die gemeente in Jerusalem ter ore gekom en hulle het iemand gestuur om ondersoek te gaan instel. Hulle keuse van 'n inspekteur was besonder gelukkig. Hulle het naamlik Barnabas gestuur, seker omdat hy self 'n buitelandse Jood was en omdat die Jode wat die Evangelie aan die heidene in Antiochië verkondig het, net soos hy afkomstig was van Cyprus. Blykbaar het hy volmag gehad van die Jerusalemse gemeente om na goeddunke te han-

del, want nadat hy die sake goed bestudeer het, het hy na Tarsus gegaan en Saulus, 'n ander buitelandse Jood, gaan haal om te kom help met die werk hier in Antiochië. Hy het volmondig goedgekeur wat in Antiochië gedoen word. In sy keuse van Saulus het Barnabas se mensekennis hom nie bedrieg nie. Saulus, of te wel Paulus, het die grootste en suksesvolste prediker van die Evangelie aan die heidene geword gedurende die daaropvolgende twintig jare.

So het Antiochië, die derde grootste stad van die Romeinse Ryk, begin om uiteindelik 'n vernamer rol in die prediking van die Evangelie te speel as selfs Jerusalem. Hierdie gemeente het die eerste offisiële sendingsreis in die geskiedenis van die Kerk van stapel gestuur. (Hnd. 13). Met Barnabas het Paulus al heel gou die leiding oor die gemeente geneem. Hulle was dit wat as gesante van die gemeente tydens of kort voor 44 n.C. die offergawes van Antiochië na Jerusalem geneem het met die oog op die hongersnood wat daar gekom het in die volgende jaar. (Hnd. 11:27vv.). Ons weet dat hierdie reis van Paulus en Barnabas in 4 n.C. plaasgevind het of kort daarvoor, want toe hulle daar aangekom het was daar juis 'n vervolging deur Herodes teen die Apostels aan die gang; Herodes is in 44 n.C. dood. Hierdie stukkie wetenskap help ons toevallig ook om die stigtingsdatum van die gemeente in Antiochië te bepaal. Uit Hnd. 11:26 weet ons dat die gemeente al geruime tyd gestig was voordat Barnabas vir Paulus gaan haal het en buitendien dat Paulus al 'n jaar lank in Antiochië gewerk het voordat die profeet Agabas daar aangekom het en die hongersnood voorspel het. Met alles bymekaar kom ons hieruit tot die slotsom dat die gemeente in elk geval voor 41 n.C. gestig moes gewees het. Aan die ander kant, die steniging van Stephanus moes weer plaasgevind het teen die jaar 36 n.C. Die Jode kon, so lank Pilatus nog goewerneur was, nie die wet in eie hande geneem het om iemand te dood nie. Die steniging het dus plaasgevind tussen die vertrek van Pilatus en die koms van sy opvolger. En dit was die jaar 36 n.C. Tussen hierdie twee datums, en seker nader aan die eerste as aan die laaste, is die Antiocheense gemeente dus gestig.

Wat ons origins oor hierdie gemeente weet uit die Nuwe Testament, is wel nie veel nie maar tog hoogs belangrik. Ons dank feitlik alles wat ons weet aan Lukas wat volgens een manuskrip se lesing al vanaf die besoek van Agabus in Antiochië was. (Hnd. 11:28 Cod. Bezae). Ons het reeds gewys daarop dat hierdie gemeente die eerste doelbewuste sending-onderneming van stapel gestuur het. Maar wel die vernaamste betekenis van die gemeente is dat dit aanleiding gegee het dat vir eens en altyd uitgemaak is dat die Christendom prinsipiël verskillend is van die Jodendom sodat Lukas ons dan ook meedeel dat die gelowiges hier vir die eerste maal genoem is "Christene". (Hnd.

11 : 26). Antiochië het daarop gestaan dat 'n mens nie noodwendig Jood of Jodegenoot hoef te wees om Christen te kan word nie.

Die geskiedenis wat gelei het tot hierdie belangrike stap deur die Christene in Antiochië, was die volgende: Net soos die Jerusalemse gemeente teen die jaar 41 in die persoon van Barnabas 'n inspekteur na Antiochië gestuur het, so het hulle ook teen 44 n.C. inspekteurs gestuur of liever het daar inspekteurs in hulle naam na Antiochië gekom. Volgens die houding wat hierdie inspekteurs ingeneem het, moes die algemene oordeel in Jerusalem gewees het dat iemand nie Christen kan word nie tensy hy onderneem om die hele Wet van Moses te onderhou en hom laat besny, m.a.w. voordat hy Jodegenoot word. Behalwe Lukas, vertel ook Paulus ons iets van die gebeurtenisse wat daar toe in Antiochië afgespeel het. (Hnd. 15 en Gal. 2:11vv.). Uit Paulus se weergawe merk ons dat op hierdie stadium ook Petrus in Antiochië was. Hy het waarskynlik daarheen uitgewyk nadat hy in 44 n.C. uit die gevangenis en aan die vervolging in Jerusalem ontsnap het. (Hnd. 12:17). Nietemin, sy gedrag net na die aankoms van die inspekteurs te Antiochië het belangrik bygedra tot die belê van die „Eerste Algemene Kerkvergadering”. Lukas, wat 'n besondere eerbied toon vir die oer-Apostels en wat, waar hy maar enigins kan, minder aangename berigte oor hulle agterweë laat, vertel ons nie in Hnd. 15 van Petrus se minder mooie optrede in Antiochië na die koms van die inspekteurs van Jerusalem nie. Maar Paulus doen dit wel en dit weens die dwang van aanvalle teen sy heidensending in die gemeente van Galatië. In Gal. 2:11-13 skryf hy: „Toe Petrus in Antiochië gekom het, het ek hom openlik teëgestaan omdat hy veroordeel gestaan het. Want voordat sommige van Jakobus gekom het, was hy gewoon om saam met die heidene te eet; maar nadat hulle gekom het, het hy hom onttrek en eenkant gehou uit vrees vir die wat uit die besnydenis was. En saam met hom het ook die orige Jode geveins, sodat selfs Barnabas hom deur hulle geveins laat meesleep het.” Petrus het dus nie konsekwent gehandel in Antiochië nie, nie in die lig van sy optrede voor die koms van die inspekteurs uit Jerusalem nie en ook nie in die lig van die gesig wat hy te Joppe gehad het nie. (Hnd. 10:9 11:18). Vir Jode was dit verbode om saam met heidene te eet volgens Lev. 11 en Dan. 1:3. Petrus en die Jode te Antiochië het blykbaar nog nie tenvolle besef dat die Christendom wesensverskillend is van die Jodendom in hierdie en dergelike opsigte nie. Maar dit lyk nogtans of Paulus vir Barnabas 'n bietjie verskoning gehad het: hy is slegs meegesleep. Maar Petrus as leidende figuur en 'n apostel was blykbaar die eerste en die vernaamste om hom aan die tafelgemeenskap met Christene uit die heidendom te onttrek.

Hoewel Paulus verklaar dat die inspekteurs van Jakobus afkom, sê Jakobus en die apostels in Jerusalem effens later nadruklik dat hulle

hierdie mense nie gestuur het nie, in elk geval nie met die opdrag om die tafelgemeenskap tussen die Christene uit die Jodendom en dié uit die heidendom op te breek nie. Die inspekteurs was lede van die Farisiese party van die gemeente in Jerusalem soos ons merk uit Hnd. 15:5. Uit Hnd. 21:20 blyk dat hulle so 'n twintigtal jare later die hele gemeente oorheers het. Natuurlik het hulle nie na Antiochië gekom om die optrede van die heiden-Christene te ondersoek nie, maar juis om die korrekte gedrag van die Joodse Christene te besien. Hulle het blykbaar dadelik geëis en hulle eis bowendien gestaaf met die noem van die naam van Jakobus, die broer van die Here, wat toe die leier van die gemeente in Jerusalem was, dat die tafelgemeenskap met die heiden-Christene gestaak moes word. Toe hulle daarop gewys is dat dit die einde sal beteken van die verkondiging van die Evangelie aan die heidene, het hulle blykbaar as alternatief gestel dat die heidene dan Jodegenote moes word, die Wet moes onderhou en hulle ook moes laat besny. So kom dit dat hoewel die uitgangspunt van die kwessie die tafelgemeenskap tussen Joodse Christene en heiden-Christene was, die probleem voor die vergadering in Jerusalem die kwessie van besnydenis of nie-besnydenis was.

Petrus het voor die gesag van Jakobus, waarmee hierdie inspekteurs hulle ten regte of ten onregte omklee het, geswig. Paulus egter nie. Met sy kenmerkende skerpheid van insig het hy gemerk dat die sogenaamde alternatief in werklikheid geen alternatief is nie, dat die hele kwessie buite die bestek van die Christendom lê en dat as die standpunt van die inspekteurs gehandhaaf gaan word en Petrus volhard in sy inkonsekwente houding, dit die einde van die Evangelie aan die heidene gaan beteken. Hy het hom daarom vierkantig teen die eis van die inspekteurs verset en Petrus skerp bestraf. Uit Hnd. 15:2 blyk dat Barnabas gou weer teruggekeer het tot die sienswyse van Paulus en dat hulle twee daarna die verset gelei het. Maar wat Petrus op hierdie stadium gedoen het, weet ons nie. In elk geval word hy toe nog nie genoem as partygenoot van Paulus en Barnabas nie. Eers later, toe die saak voorgebring is op die vergadering van Jerusalem, leer ons sy standpunt uit sy toespraak ken. Dit is egter belangrik om nou net kortliks na te gaan watter argumente Paulus gebruik het toe hy Petrus daar in Antiochië bestraf het. Paulus noem daardie argumente in Gal. 2:14vv. op. Ons kry daaruit hierdie beeld:

a. Hy verwyt Petrus dat laasgenoemde eers met die heiden-Christene saamgeëet het en toe onder die druk van die inspekteurs uit Jerusalem die tafelgemeenskap afgebreek het. Hy, wat soos 'n heiden geleef het, verwag nou van die heidene om soos 'n Jood te leef, d.w.s. die Wet te onderhou en hulle te laat besny. (vers 14).

b. Selfs ons wat van geboorte Jode is, weet, van dat ons die

geloof in Christus aanvaar het, dat 'n mens nie deur wetsonderhouding nie, maar enkel deur die geloof in Christus salig word. (vers 15-16).

c. As ons Joodse Christene en Wetsonderhouders dan meen dat ons sondig wanneer ons saam met die Christene uit die heidendom eet, dan verklaar ons Christus tot oorsaak van die sonde, en dis tog onmoontlik. (vers 17-18).

d. Deur die geloof het die Joodse Christen vir die wet gesterf. Netsoos die heiden-Christen leef hy voortaan enkel deur die geloof in Christus. Die Joodse Christen wat van die heiden-Christen Wetsonderhouding eis, impliseer daarmee dat Christus tevergeefs gesterf het. Ons moet die genade van Christus nie opsy sit nie (19-21).

Volgens Hnd. 15:2 lyk dit asof die inspekteurs in hulle gesagstoëiening nog 'n stappie verder gegaan het en die twee verset-leiers, Paulus en Barnabas beveel het om vir verhoor na Jerusalem te kom. By hulle terugkeer in Jerusalem het hulle blykbaar ook dadelik voorbereidinge vir die vergadering getref, want kort daarop kom al die disputerende partye in Jerusalem bymekaar. Ook Petrus, hoewel hy nie met name afgevaardig of gedaag is nie, verskyn op die vergadering. Die presensie-lys gee verder nog as teenwoordig aan: „enkele andere” uit Antiochië (Hnd. 15:2); verder, lede van die Farisiese party van die gemeente van Jerusalem (15:5); die apostels en die ouderlinge (15:6) dog behalwe Petrus en Paulus weet ons nie hoeveel en welke apostels dit was nie; Jakobus, die broer van die Here, hoewel hy die leier van die gemeente is, heet nie 'n apostel nie en sal ongetwyfeld onder die ouderlinge tel; dan was daar nog twee ouderlinge met die name van Judas Barsabbas en Silas. Daar sou egter nog veel meer persone teenwoordig gewees het want Hnd. 15:12 praat van 'n „hele menigte”. Hulle name is egter op die „presensie-lys” nie meer heeltemal leesbaar nie. Ons kan wel vermoed dat onder hulle ook Agabus die profeet was. Volgens Hnd. 11:28 was hy 'n paar jaar vantevore op besoek in Antiochië. Hy het blybaar besondere simpatie gehad vir die persoon en werk van Paulus want volgens Hnd. 21:10vv. het hy kort voor Paulus se gevangenneming te Jerusalem in die jaar 58 n.C. hom teemoet gereis tot by Caesarea en hom gewaarsku om nie na Jerusalem te kom nie omdat hy daar gevange geneem sou word.

Verder kon daar nog aanwesig gewees het Josef Barsabbas bygenaamd Justus en Matthias. Laasgenoemde is verkies in die plek van Judas Iskariot. Oor Josef weet ons eintlik niks meer nie as net dat hy 'n kandidaat was vir die apostelskap en dus 'n vertroude lid van die oer-gemeente. Maar óf Matthias óf die dissipel Mattheüs het volgens die Kerkvader Papias 'n Evangelie in Aramees geskryf, dit dus bedoel vir die inwoners van Palestina en ons kan taamlik seker wees dat hierdie skrywer teenwoordig sou wees op die vergadering.

Dan, as Petrus in 44 n.C. uit die gevangenis ontsnap en by die

huis van Maria, die moeder van Markus, aankom, sê hy aan die aanwesiges: „vertel dit aan Jakobus en die broers” (Hnd. 12:17). Wie is die „broers”? Is dit die ander apostels of is dit Jakobus se broers, m.a.w. die broers van die Here wie se name ons uit Mrk. 6:3 ken as Joses, Simon en Judas? Dit lyk wel die waarskynlike dat Petrus met „broers” bedoel het die broers van die Here, aangesien die vervolging van Herodes Agrippa op daardie tydstip juis gemik was teen die Twaalf en hulle dus voortvluggend sou wees. Ons weet dat tydens die vervolging wat ons in Hnd. 12 beskryf word, Jakobus die broer van Johannes omgekom het; ’n berig van Papias wil dat ook Johannes by die geleentheid gesterf het. Dis egter ’n onbevestigde berig en die algemene tradisie is dat hy nog lank daarna geleef het. In Gal. 2:9 spreek Paulus van hom as „een van die pilare” van die gemeente van Jerusalem. As hy nog daar was tydens die vergadering, sou hy sekerlik teenwoordig gewees het. Maar wat die broers van die Here betref, hulle was ongetwyfeld teenwoordig.

Daar is nog een persoon wat hoogswaarskynlik teenwoordig was. Sy naam is Mnason; en dit is ’n Griekse naam. Hy was ’n buitelandse Jood en van hom word vertel dat hy ’n ou dissipel was, m.a.w. een van die wat Jesus reeds gevolg het tydens sy lewe op aarde. Mnason, net soos Barnabas, is afkomstig uit Cyprus. Lukas vertel in Hnd. 21:16 dat hy en Paulus by Mnason tuisgegaan het toe Paulus na Jerusalem gegaan het vir die Paasfees waarop hy gevange geneem is. Hy het dus besonder simpatiek gestaan teenoor die werk en persoon van Paulus. Hy was seker ook op die vergadering teenwoordig.

Verder, aangesien die vertrek waar die vergadering plaasgevind het, dieselfde sou wees as dié waar die dissipele gewoon was om te vergader, naamlik die huis van Maria, kan ons ook aanneem dat Johannes Markus teenwoordig sou wees. Paulus en Barnabas het hom in 44 n.C. van Jerusalem af saamgeneem na Antiochië (Hnd. 12:25); hy het Paulus en Barnabas op hulle eerste sendingsreis ná die kollekte-reis vergesel tot by Perge en toe omgedraai na Jerusalem. (Hnd. 13:13). Kort na die vergadering sien ons hom weer in geselskap van Barnabas op weg na Cyprus. (Hnd. 15:37 en 38). Hy was dus tydens die vergadering in Jerusalem en dis ondenkbaar dat hy die vergadering nie bygewoon het nie. Maar hiermee het ons ook al die name opgenoem van persone wat ons ken en wat met meerdere waarskynlikheid die vergadering bygewoon het.

Ons het noual gepraat oor die aanleiding vir en die plek waar hierdie vergadering plaasgevind het en die persone wat dit bygewoon het. Kan ons ook vasstel wanneer dit plaasgevind het? Die dag en maand helaas nie meer nie maar die jaar kan ons nog bepaal met ’n taamlieke mate van sekerheid. In Gal. 2:12 handel Paulus oor die aanleiding vir hierdie vergadering. Hy noem egter nog nie die uitslag nie. Hy

het die brief dus geskryf toe die vergadering reeds belê was maar voordat dit plaasgevind het. Hy skryf die brief dus nog te Antiochië of terwyl hy op weg was na Jerusalem vir die vergadering. Calvin en Beza het reeds hierdie gevolgtrekking gemaak. Uit verskillende gegewens oor die brief self moet ons bepaal dat dit geskryf was in 48 n.C. In die omgewing van hierdie jaar moet ons dus ook die datum van die vergadering te Jerusalem soek.

Oor die konstituering van die vergadering weet ons weinig; alleen kom ons uit 'n vergelyking van Hnd. 12:4, 5, 6 en 12 tot die gevolgtrekking dat die vergadering met „ope deure” gehou is. Maar alleen die ampsdraers, d.i. die apostels en die ouderlinge het aan die besprekinge deelgeneem. Verder, die samevattende aard van die toespraak van Jakobus tydens die vergadering (Hnd. 15:13vv.) lyk soos 'n voorsitter se opsomming van die besprekinge. Buitendien noem Paulus hom ook in die brief aan die Galate (2:9) die eerste van die drie pilare van die gemeente in Jerusalem. Dan, by geleentheid van Paulus se laaste besoek aan die stad, in 61 n.C. is dit weer Jakobus wat hom namens die gemeente aanspreek. Trouens, die hele oud-Christelike tradisie praat van hom as die eerste biskop van Jerusalem. Ons kan met redelike sekerheid sê dat Jakobus die voorsitter was van hierdie eerste kerkvergadering.

En die scriba? Natuurlik praat ons nou in terme van ons tyd as ons name soos „voorsitter”, „ope deure” en „scriba” gebruik. Ons weet ook nie van 'n offisiële „scriba” by hierdie geleentheid nie. Daar is wel 'n offisiële brief namens die gemeente geskryf. Of dit deur dieselfde persoon geskryf is wat vir ons die „notule” van die vergadering gee in Hnd. 15, namelijk Lukas, weet ons ook nie. Maar Lukas het dan tog vir ons die berig oor hierdie vergadering bewaar. Hy sê nie dat hyself op die vergadering teenwoordig was nie, maar dit kan uit oorweging van beskeidenheid wees. Hy noem sy eie naam in geen een van sy geskrifte nie. Maar soos ons hierbo opgemerk het, was hy volgens Hnd. 11:28 (Cod. Bezae) al in 43 of 44 n.C. lid van die gemeente van Antiochië. En uit sy Evangelie en uit die Handeling leer ons Lukas ken as iemand wat besonder geïnteresseerd was in die prediking van die Evangelie aan die heidene. Die ou kerklike tradisie is amper eenstemmig dat hy van geboorte 'n inwoner van Antiochië was. Alle fyn besonderheidjies in verband met die gemeente van Antiochië weet ons inderdaad ook net deurmiddel van hom. Maar ook die fyn besonderheidjies aangaande die vergadering van Jerusalem, soos wie eerste gepraat het en wat daar alles gesê is, dank ons eweens aan Lukas. In die taal van vandag sou ons sê dat hy die notule gehou het, dat hy die scriba van die vergadering was.

Soos alle ordelike vergaderinge, moes hierdie vergadering ook 'n agenda gehad het. Die agenda hang natuurlik saam met die aanlei-

dinge vir die hou van die vergadering. Soos reeds opgemerk, verklaar Paulus in Gal. 2:12vv. dat die kwessie begin het oor die tafelgemeenskap tussen heiden-Christene en Christene uit die Jodendom. Paulus bedoel egter nie met die opmerking om 'n historiese relaas te gee van die gebeurtenisse in Antiochië nie. Dit is eers Lukas, die gebore historicus, wat 'n doelbewuste en samehangende geskiedenis van die gebeure opstel. Volgens hom was die geskilpunt voor die vergadering, en dus die agenda van die vergadering, die vraag of die Christene uit die heidendom eers Joodse proseliete moes word, besny moes word, voordat hulle tot die volle Christelike gemeenskap toegelaat kon word.

Die besprekinge het ontwikkel deurdat die Farisiese party van die Kerk te Jerusalem volgehou het dat die gelowiges uit die heidendom eers besny moes word en die Wet moes onderhou. Uiteraard het Barnabas en Paulus hulle eis ook hier, netsoos in Antiochië, teengestaan. Soos dikwels by 'n vergadering, het ook by hierdie een 'n verrassing te voorskyn gekom; dit was naamlik die ommeswaai van Petrus. Nog voor Paulus en Barnabas kon praat, het hy die woord geneem en met oortuiging verdedig dat die saligheid deur die geloof alleen kan kom en dat die gelowiges uit die heidendom daarom nie gedwing moet word om die Wet te onderhou nie. Maar dié verrassende in Petrus se toespraak lê nie alleen in die ommeswaai nie dog ook in sy argumente; punt vir punt is dit dieselfde argumente as wat Paulus (Gal. 2:14-21) te Antiochië teen Petrus gebruik het toe hy hom bestraf het. Maar laat ons eers die aanhef van Petrus se toespraak nader beskou. Dit dra 'n sterk apologetiese karakter, net asof Petrus daar voor die vergadering as beskuldigde gestaan het. Hy begin om die vergadering daaraan te herinner dat God hom „lankal” uitverkies het om die Evangelie aan die heidene te verkondig. Hy doel natuurlik op die geskiedenis met Kornelius (Hnd. 10 en 11) wat ongeveer tien jaar tevore plaasgevind het. Met hierdie aanhef wil Petrus eintlik sê teenoor sy Joods-Christelike beskuldigders: „Ek het my deur die saam-eet met die gelowiges uit die heidendom nie verkeerd gedra nie; ek het net gehandel in ooreenstemming met die gesig wat ek in Joppe gesien het.” En dan begin Petrus om Paulus se argumente te herhaal:

a. Ons moet nie op die nek van die Christene uit die heidendom 'n las lê wat ons vaders nie kon dra nie en ons Jode van vandag ook nie kan dra nie, naamlik die algehele voldoening aan die Wet. (Vgl. Hnd. 15:10 met Gal. 2:14).

b. Ons sowel as die gelowiges uit die heidendom word gered deur die genade van Christus alleen en nie deur Wetsonderhouding nie (vgl. Hnd. 15:11 met Gal. 2:15 en 16).

c. God maak geen onderskeid tussen Joodse Christene en Christene uit die heidendom nie. Hy reinig alle mense deur die geloof alleen. (Vgl. Hnd. 15:9 met Gal. 2:19-21).

d. Ons moenie deur ons eie-geregtige optrede God versoek nie. (Hnd. 15:10a. Vgl. Gal. 2:18, Christus tot oorsaak van die sonde maak).

Na Petrus se ondubbelsinnige stellingname het die opponente geswyg, miskien uit totale verbasing; in elk geval nie omdat hulle deur sy argumente oortuig is nie want in Hnd. 21:20vv. merk ons dat twaalf jaar later die Fariseër-party in die Jerusalemse gemeente nog onverbidde-liker gestaan het op algehele Wetsvoldoening as ooit tevore.

Paulus en Barnabas het gemerk dat dit nou die geleë oomblik was om Petrus te ondersteun. Paulus het nie weer Petrus se argumente herhaal nie—dit was per slot van rekening tog sy eie argumente—maar hy en Barnabas het die standpunt van Petrus met ervaringe uit hulle eie sending-praktyk toegelig en bevestig.

Soos dit 'n goeie voorsitter betaam, het Jakobus, toe Paulus en Barnabas klaar gepraat het, geoordeel dat die tyd nou ryp is om die vrug van die besprekinge saam te vat in 'n voorstel. Hy het Petrus se argumente met Skrifbewys uit Amos 9:11vv. en Jer. 12:15 gestaaf en bywyse van 'n suggestie vir 'n voorstel, aan die vergadering sy eie opinie voorgelê. Hy is van opinie dat die vergadering van die Christene uit die heidendom in Sirië en Cilicië nie algehele Wetsvoldoening moet eis nie maar slegs onderhouding van die sogenaamde Noagitiese gebooie; d.w.s. onthouding aan vleis wat aan die afgode geoffer is, aan hoerery en die eet van die vleis waarin daar bloed is, d.i. die vleis van diere wat gedood is deur verwurging. Die Joodse teologie was van oordeel dat hierdie drie gebooie van die dae van Noag af bindend is op alle mense. Geeneen van hierdie voorbehoude is sonder rede aan die Christene uit die heidendom gerig nie. Wat die eerste betref, die hele vleishandel van die dae was in die hande van die afgods-tempels. Die priesters het die vleis van diere wat aan die gode geoffer is, aan die publiek verkoop. Tensy mens self geslag het, was die kans goed dat elke stukkie vleis wat geëet word, afkomstig is uit 'n afgods-tempel. Wat die tweede voorbehoud betref, die hellenistiese wêreld was berug vir sy geslagtelike onsedelikheid. Egbreuk en hoerery is skaars as 'n sedelike oortreding beskou. Die Christene wat rou uit die heidendom kom, moes inderdaad gewys word op die erns van die geslagtelike oortredinge. Die derde voorbehoud het natuurlik direkte betrekking op die uitgangspunt van die dispuut te Antiochië. Dit is meteen 'n toegawe aan die Joodse Christene. Deur Lev. 17:10 is Jode verbied om vleis met bloed te gebruik. Voorwaarde vir die tafelgemeenskap is dat die Christene uit die heidendom hierdie soort vleis, waarvoor hulle besonder lief was, van die spyskaart sou skrap. Die eerste twee voorbehoude betrek hul ook op die inhoud van die Wet. Die eet van afgods-offer is oortreding teen die Eerste Tafel van die Wet; en hoerery is oortreding van die Tweede Tafel van die Wet.

Die vergadering het Jakobus se suggestie aanvaar. Paulus, Barnabas en Judas Barsabbas (miskien 'n broer van Josef Barsabbas) en Silas is gekies om die besluit van die vergadering skriftelik en mondeling deur te gee aan die gemeentes van Sirië en Cilicië. Die brief wat aan hulle meegee is, was 'n herderlike skrywe van die eerste algemene kerkvergadering in die geskiedenis van die Christendom.

Die betekenis van die eerste kerkvergadering lê nie in die feit dat dit 'n *algemene* vergadering was nie want dit was, om noukeurig te wees, nie 'n algemene kerkvergadering nie, in weerwil van die opskrif bo hierdie artikel; slegs die gemeentes van Jerusalem en Antiochië het daaraan deelgeneem en soos ons hierbo aangetoon het, het daar op daardie tydstip ook al 'n hele aantal ander gemeentes bestaan. Dit was selfs nie 'n Apostelkonvent nie, want van al die apostels weet ons slegs van die teenwoordigheid van Paulus en Petrus op hierdie vergadering. Buitendien is die besprekinge nie gevoer deur die apostels nie, maar deur die apostels en die ouderlinge. Hierdie vergadering het eintlik begin as 'n tug-samekoms oor Paulus en Barnabas en miskien ook Petrus. Dit het egter van die begin af in 'n prinsipiële rigting ontwikkel, en juis hierin lê die betekenis van die vergadering. Op Skriftuurlike gronde en bouend op die prediking van Jesus Christus het dit die voortbestaan van die Christelike Kerk hier besluit en gewaarborg in sy leerbeginsel en in sy samestelling. In sy leerbeginsel, dat nie die onderhouding van die Wet van Moses nie, maar die geloof in Jesus Christus die voorwaarde vir die Saligheid is. In sy samestelling, dat God's uitverkiesende genade die Jood en die nie-Jood gelyklik aansien. Dit was 'n God-geleide besluit wat die vergadering geneem het. Het dit andersom besluit, kan ons met veiligheid verklaar dat die Christendom met die verwoesting van Jerusalem en die nasionale Jodendom in 70 n.C. en dus ongeveer twintig jaar na hierdie vergadering, ten einde sou geloop het.

A. S. GEYSER.